



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים וארא – במצרים לא היה כל כך גרוע...

יצא לאור בתאריך:
כ"ו טבת תשס"ז

פרשה:
וארא

כותרת:
במצרים לא היה כל כך גרוע...



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

וארא – במצרים לא היה כל כך גרוע...

וארא

במצרים לא היה כל כך גרוע...

רבים מיהודי רוסיה הסובייטית שעלו לארץ ישראל או הגרו למקומות אחרים בעולם, מסרבים בכל תוקף לחזור ולבקר ברוסיה החופשית והפתוחה של ימינו. הם סבלו שם כל כך הרבה עד כדי כך שאין להם רצון וחשק לחזור לארץ מולדתם בה הם חיו שנים רבות. רבים מהם אף מקפידים לא לדבר רוסית בביתם כדי שמשפחתם לא תלמד את השפה. הם עשו הכל בכדי למחוק את המדינה הזאת מהזכרון שלהם, אותה מדינה שנצרבה בזיכרון כולנו כמקום שבו סבל העם היהודי בכלל וחסידים בפרט צרות צרורות.

כשמתבוננים בסיפור של יציאת מצרים מגלים תופעה מעניינת: בכל הזדמנות שבני ישראל נתקלו בקשיים במהלך מסעותיהם במדבר – מיד הם הביעו את רצונם לשוב למצרים! בסיפור של המרגלים אנו קוראים "ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה" – מה כל כך היה טוב להם שהם היו מעוניינים לשוב למצרים!?

בפרשת קורח, כשאנו קוראים על הטענות של דתן ואבירם נגד משה רבינו, אנו שוב מגלים שהם אומרים "המעט כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש" – לא יאומן, הם מכנים את מצרים "ארץ זבת חלב ודבש"!

בפרשת בהעלותך שוב אנו קוראים שבני ישראל התלוננו שהם רוצים בשר, ואז הם אומרים "זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חינם ואת הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים" – שוב, הם מתארים את מצרים כמקום פסטורלי נינוח וטוב; כמו כן בפרשת בשלח: "מי יתן.. בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשובע" – עם ישראל מגלה געגועים טמירים לארץ מצרים, ובכתובים לא כתוב בשום מקום שהם אמרו דברי שקר, עד כדי כך שהתורה הוצרכה להזהיר מפורשות שאסור לחזור למצרים:

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: כ"ו טבת תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים וארא – במצרים לא היה כל כך גרוע...

"כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עד עולם", כי אחרת הם באמת היו חוזרים!

יש כאלו שינסו להסביר זאת כתופעה פסיכולוגית: טבע האדם שהוא שוכח את הצרות שהתרגשו עליו והוא זוכר רק את הדברים הטובים, ולכן, כדי לקנטר את משה רבינו, הם הזכירו את הדברים הטובים.

הסבר זה היה מתקבל על הדעת רק במדה והם היו מצהירים כך רק כעבור ארבעים שנה מאז יציאת מצרים; אולם מצינו שעוד בהיותם במצרים בשעה שמשה רבינו בא לעם ישראל ובישר להם את בשורת הגאולה – הם לא רצו לשמוע, כמו שאנו קוראים בריש פרשת בשלח: "הלא זה הדבר אשר דברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים כי טוב לנו עבוד את מצרים". רואים אפוא במפורש שהם הביעו את רצונם "בזמן אמת" להשאר במצרים ולא רצו לצאת משם. איך יתכן שעם של עבדים שעובדים עבודת פרך לא יהיו מעוניינים לצאת מגלות לחרות?! האם מישהו יכול לתאר לעצמו אדם שעבד במחנה עבודה ולא רוצה להשתחרר לחופשי!?

אלא מוכרחים אפוא להגיע למסקנה שלא כולם סבלו במצרים. ראשית, על שבט לוי – אומר זאת רש"י במפורש על הפסוק 'לכו לסבלותיכם' – "אבל מלאכת שעבוד מצרים לא היתה על שבטו של לוי".

ויתירה מזו: משמע קצת מדברי המדרש שגם השבטים ראובן ושמעון לא סבלו משעבוד מצרים. מובא במדרש רבה, מדוע בפרשתנו הוא שוב מונה את שלושת השבטים הראשונים ראובן, שמעון ולוי ולא מנה שבטים אחרים? "ר' יהודה אומר שכל השבטים לא שמרו יחוסיהם במצרים, וראובן שמעון ולוי שמרו יחוסיהם; רבי נחמיה אומר כל השבטים היו עובדי עבודה זרה במצרים ושבט ראובן שמעון ולוי לא עבדו ע"ז במצרים, ורבנן אמרי כל השבטים לא הנהיגו שררה במצרים, ראובן שמעון ולוי הנהיגו שררה במצרים".

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: כ"ו טבת תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים וארא – במצרים לא היה כל כך גרוע...

משמע אם כן מהמדרש שכל שלושת השבטים הללו היו דומים בהרבה דברים ושלושתם הנהיגו שררה במצרים, כלומר, שהם לא היו עבדים.

לכאורה משמע שהיו בתוך בני ישראל שני סוגי יהודים, עניים ועשירים. העניים היו עבדים שהיו נתונים בעבודת פרך תחת שעבוד מצרים, ולעומתם היו הרבה יהודים עשירים בעלי ממון וקשרים מסועפים עם כל אנשי הממשל במצרים והם היו בעלי השפעה, רופאים, עורכי-דינים, אנשי עסקים שאמנם סבלו מגזירות מסוימות (כמו "כל הבן הילוד" וכד'), אבל הם לא שימשו כעבדים.

ויתירה מזו, הירושלמי במסכת ראש השנה (פ"ג ה"ה) כותב "וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל, על מה צום על פרשת **שילוח עבדים** ואתיא כהיא דא"ר הילא לא נענשו ישראל אלא על פרשת שילוח עבדים".

נמצאנו למדים מפרוש זה של הירושלמי, שהציווי הראשון שנצטוו משה רבינו לצוות את בני ישראל בתחילת שליחותו לפרעה היה לגבי הדינים המתייחסים למצוות שילוח עבדים, ורק לאחר הציווי הזה נצטווה משה לדרוש מפרעה לשלח את בני ישראל. מדוע ה' ציוה את משה לצוות את בני ישראל על מצוות שילוח עבדים? ניתן לומר בדרך אפשר, כי אצל הרבה יהודים עשירים היו עבדים יהודים...

מכל הנ"ל ובעיקר מכל הפסוקים הפזורים בכל התורה עולה, שלא כולם סבלו במצרים, להיפך, יהודים רבים הצליחו שם מאד ועשו חיל בעסקיהם, ולכן כשמה רבינו רצה להוציא את עם ישראל ממצרים אותם יהודים מצליחנים לא רצו לצאת!

אבל משה רבינו לא רצה להוציא ולגאול ממצרים רק את העניים המסכנים וה'שלעפערס', אלא רצה להוציא את כולם, כולל את העשירים המופלגים והמנהיגים המתבוללים, ודבר זה היה קשה ביותר.

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: כ"ז טבת תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים וארא – במצרים לא היה כל כך גרוע...

בשיבת ציון, כאשר עזרא עלה ארצה לבנות את בית המקדש השני, באו איתו העניינים בלבד, אלה שלא היה להם מה להפסיד, אבל העשירון העליון שהצליחו בבבל ובנו בתים ונטעו שדות וכרמים והתעשרו – לא היו מעוניינים לעזוב את ביתם ואת רכושם ולשוב אל ארץ שוממה והרוסה כארץ ישראל, אבל ביציאת מצרים הקב"ה רצה שכולם יצאו.

על פי זה נבין דבר נוסף: לכאורה לא מובן, אם המטרה היתה לגאול את ישראל ממצרים, משה יכול היה לאסוף את כולם ביחד וללכת לכיוון הגבול, וכשיגיעו לשם הקב"ה כבר יעשה איזה נס (כגון ששומרי הגבול ימותו או יברחו) ועם ישראל יצא ממצרים; מדוע היה צורך בעשרת המכות וכל הויכוחים הארוכים עם פרעה שנמשכו על פני חצי שנה, מראש השנה ועד פסח. מדוע לא לחסוך את כל הזמן הזה ולהוציא את עם ישראל בבת אחת!?

אלא הסיבה האמיתית היא, כאמור, שחלק גדול מהעם לא היה מעוניין לצאת (ואכן היו הרבה שנשארו במצרים לעולם), ולכן הדרך היחידה היתה שהמצריים יחטפו כאלה מכות וצרות, שלב אחר שלב עד חורבן כל מצרים, וזה יגרום שלבסוף המצרים עצמם יגרשו את בני ישראל מארצם! וכמו שהרבי אומר (בשיחת פ' בא תשד"מ, עמ' 831): "כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו – ולכאורה תמוה לשם מה היה צורך שפרעה יגרש את בני"י ממצרים, הרי בהיותם במצרים היו בני"י במצב של גלות עבודת פרך ובודאי ירצו בעצמם לצאת ממצרים, אלא מאי - היו יהודים כאלו שהיו שקועים כ"כ בגלות וגוישקייט עד שחשבו שהגלות היא דבר טוב ולכן היה הכרח שפרעה יגרשם".

וכמו שכתוב במפורש בפסוקים בפרשת בא: "ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם, וישא העם את בצקו בטרם יחמץ", אומר רש"י "המצריים לא הניחום לשהות כדי חימוץ", "וויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם".

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

יצא לאור בתאריך: כ"ו טבת תשס"ז
הדברים על אחריות הכותב בלבד



רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים וארא – במצרים לא היה כל כך גרוע...

רואים אפוא במפורש בפסוקים שהמצריים היו אלה שגירשו את בניי מצרים פשוטו כמשמעו, וזהו כל החידוש של יציאת מצרים שגויים הכריחו יהודים לצאת מהגלות.

וכך גם במהלך הדורות מצינו שהגויים הם אלו שדאגו שיהודים ישארו ביהדותם, על ידי גזירת "תחום המושב" וכל שאר הגזירות האנטישמיות שלהם.

אולם בדורנו, היות שאנו מתקרבים לימות המשיח, שעליהם מנבא ישעיה הנביא "כי לא בחיפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו, אלא בשובה ונחת תושעון" (ישעיה ל' ט"ו), אנו זוכים לטעום זאת כבר עכשיו, כאשר עינינו רואות שיהודים היום חוזרים למקורם וליהדותם לא מתוך דחק ולא בגלל שהגויים מכריחים אותם, אלא הם ביוזמתם מתוך מנוחת הדעת מגלים צמאון לאלוקות ומתקרבים לה'.

זוהי אפוא המעלה הגדולה של דורנו, שאפשר לומר שזוהי הפעם הראשונה בהיסטוריה שיהודים שיש להם כל טוב מחפשים רוחניות, לא בגלל שחסר להם גשמיות אלא בגלל צמאון אמיתי לרוחניות.

זוהי אכן טעימה מימות המשיח.